

Subjekt

V naravi opažamo mehanizme, kot so kromosomi in zakonitosti, kot so etika, svoboda, motivacija, ..., ki oblikujejo lastnosti subjektov.

Stvarstvo sestavljajo objekti in subjekti. Subjekti občutijo ugodje, lepoto, dobro, slabo, ..., v splošnem občutijo etiko. V drugo skupino sodijo objekti s svojo obliko, ki so lahko celo nosilci lepote in estetike, niso pa je sposobni prepoznati in občutiti.

Subjekt je na primer roža, ki občuti blagodejnost sončne svetlobe, žival, ki občuti nelagodje lakote ali lagodje sitosti, subjekt je človek, ki je sposoben občudovanja narave.

Kadar neka stvar nima sposobnosti zaznavanja etičnih lastnosti, kadar ne zna prepoznavati kaj je dobro, kaj slabo, jo pojmuje kot objekt. Objekt je lahko kamen, lahko umetniško delo ali pa zgolj EM val. Čeprav je na primer diamant kot objekt nosilec lepote, se diamant te svoje lepote ne zaveda in njemu samemu nič ne pomeni.

V prostranstvih vesolja opažamo predvsem objekte, na oazi vesolja, ki jo imenujemo Zemlja, pa tudi subjekte. Ni nujno, da subjekti bivajo le na Zemlji. Če so zakonitosti, ki ustvarjajo subjekte univerzalne zakonitosti vesolja, če preplavljajo vse vesolje, potem se subjekti lahko pojavijo tudi drugje v vesolju.

Subjektna razsežnost vesolja.

Tako kot obstoj in oblikovanje prostora omogočajo prostorske razsežnosti (dolžina, širina in višina), kot nastanek in oblikovanje snovi omogočajo energijske razsežnosti, tako kot oblikovanje objektov omogočajo v predhodnem poglavju opisane objektne razsežnosti v vesolju in njihove zakonitosti, tako lahko pričakujemo,

da pojav subjektov temelji na neki subjekti razsežnosti vesolja in njenih etičnih zakonitostih.

Vrednotenje etičnih razsežnosti

V predhodnem poglavju smo pri spoznavanju objektne razsežnosti naleteli na problem objektivnega vrednotenja objektne razsežnosti in njihovega merjenja. Opažamo objekte, dojemamo njihovo sporočilo, estetiko in druge lastnosti, ki pa jih ne znamo objektivno izmeriti. Nimamo merskih enot in niti merilnih naprav za merjenje estetike.

Problem merjenja je še večji v primeru etične razsežnosti. Tudi lastnosti ki jih pripisujemo subjektom, niso objektivno merljive.

Skromna prepoznavnost etičnih zakonitosti ne pomeni, da te zakonitosti ne obstajajo ali da niso dovršene. Morajo biti dovršene, da lahko ustvarjajo čudovita živa bitja celo z možnostjo zavedanja in samozavedanja.

Omejena prepoznavnost etičnih zakonitosti je lahko v naših omejitvah pri dojetanju vesolja.

Omejitve pri merjenju in prepoznavanju etičnih lastnosti imajo za posledico, da znanost etičnih zakonitosti ne more raziskovati tako eksaktno, kot snovnih zakonitosti, kjer meritve so možne. Ob tem pa se pri posameznikih lahko pojavi naivno razmišljanje, da so etične zakonitosti manj usodne za dogajanje v vesolju, kot fizikalne zakonitosti.

Res je ravno obratno. Fizikalnih zakonitosti se lotevamo, ker so preprostejše in lažje razumljive. Dejstvo omejenih možnosti pri razumevanju etične razsežnosti ne sme biti razlog, da ji ne posvečamo pozornosti. Navsezadnje je smisel vseh ostalih razsežnosti vesolja v tem, da jih subjekti prepoznavamo. Estetika vesolja ne bi imelo nobenega smisla, če ne bi bilo subjektov, ki je ne bi prepoznali.

Skušam torej razumeti vsaj nekatere etične razsežnosti in način njihovega vrednotenja, obenem pa poglobiti razumevanje objektne razsežnosti na področju estetike.

Entropija in sintropija

Osnovna vloga subjektov je ustvarjalnost. Produkt ustvarjalnosti subjektov se odraža v objektih, pa naj bo to umetniško delo, stroj ali zgolj urejena gredica na vrtu.

Skušam torej vsaj v grobem ali statistično ovrednotiti objekte, kot produkte delovanja subjektov. Ena od merljivih lastnosti objektov je entropija odnosno sintropija kot obratna lastnost od entropije.

Entropija

Naj entropijo ilustriram na primeru. Če kanem kapljico črnila v kozarec vode, bodo površinske molekularne napetosti (sile) in termično gibanje povzročile gibanje molekul črnila v različnih smereh. Molekule črnila se s časom enakomerno razdelijo po kozarcu vode in vodo enakomerno obarvajo.

Pojav izgubljanja opazne oblike kapljice črnila v vodi, zlivanje kapljice črnila z vodo ter prehajanje kapljice črnila v enakomerno obarvanost vode, fiziki imenujejo entropija.

Entropija je zakonitost, ki je bila na začetku opisana za potrebe termodinamike. Kasneje se pojem entropije pojavlja v različnih okoliščinah, od katerih vse govorijo o vračanju nekih prepoznavnih snovnih oblik v neko neizraznost snovi in s tem v neko enoličnost in »sivino«.

Živa bitja po odmrtnju po zakonitostih entropije propadejo. Na osnovi entropije propadajo tudi izdelki, ki jih izdelava človek. Počasi bodo propadle tudi egipčanske piramide. V nekaj deset ali sto tisoč let se bodo spremenile v puščavski pesek.

Posledica težnje narave k zmanjševanju energije je lahko tudi nastajanje izraznosti.

V vesolju opazamo bogastvo prepoznavnih snovnih oblik, zato smemo pričakovati tudi dejavnike, ki ustvarjajo snovne oblike. Naj tak dejavnik ilustriram na primeru.

V kozarec vode kanem kapljico olja in olje z vodo močno premešam. S tem se molekule olja enakomerno razporedijo po vodi. Dobim kalno vodo.

Ko preneham z mešanjem, se molekule olja začnejo združevati in zaradi manjše specifične teže plavati proti površju. Če počakam dovolj dolgo, se na površini vode oblikuje plavajoča kapljica olja.

Težnja narave k zmanjševanju energije se kaže v dveh oblikah:

- entropiji, kadar zmanjševanje energije pomeni izginjanje oziroma propadanje opaznih snovnih oblik (izginjanje kaplje črnila),
- sintropiji, kadar na osnovi težnje narave k zmanjševanju energije opazam vse večjo prepoznavnost snovnih oblik (nastajanje kapljice olja, ...).

Flora in favna

Fizikalne in kemijske zakonitosti ustvarjajo razmere za nastajanje objektov, kakršne opazamo na Luni, Marsu, ...

Objekti pa niso vse, kar opazam v svoji okolici. Na Zemlji opazamo življenje. Flora in favna sta danosti, ki nudita izobilje izraznosti.

Iščem torej dejavnike ter zakonitosti, ki ustvarjajo na Zemlji opaženo bogato estetiko in izraznost flore in favne.

Panorama Marsa
Slika 15.1

Kromosom – načrt subjekta

Rastline in živali se razvijajo. Razvojni krog pomeni stalno kroženje med semenom, rastlino ali živaljo in vračanje k semenu. Selekcija omogoča izbor najboljših primerkov in njihovo preživetje. Razvojni krog se dogaja preko boja za preživetje.

Načrt rastline.

Ljudje vidimo rast in na koncu propad rastlin. Propadejo primerki rastline, ne propade pa rastlinska vrsta. Načrt rastline v semenu je torej bistveni del rastline.

*Več znanja si pridobimo,
več neznanega se nam
odpira. Z večanjem znanja
se večja naša ponižnost,
tako na področju
duhovnosti, kot
naravoslovnih znanosti.*

John M. Templeton

Za razumevanje subjektov je pomembno predvsem razumevanje načrta subjekta, to je njegovega kromosomskega zapisa.

Kromosomski zapis presega kompleksnost prej opazovanih objektov, zato seveda lahko pričakujemo tudi tej kompleksnosti primerne zakonitosti, ki ustvarjajo subjekte.

Darwin in razvoj bitij

Atomi in molekule nastajajo na osnovi energijskih zakonitosti. Ustvarijo jih energijske grbine in energijske kotanje, kot je to opisano v predhodnih poglavjih. Ustvarjeni atomi in molekule praviloma nastanejo v hipu in se praviloma ohranjajo v ustvarjenem stanju.

Zakonitosti ki ustvarjajo biološki svet se razlikujejo od zakonitosti, ki ustvarjajo atome in molekule. Subjekti se razvijajo, spremembe pa ne nastajajo hipno.

Pionir raziskovanja bioloških zakonitosti razvoja rastlinskih, predvsem pa živalskih vrst, je bil Darwin.

Darwin je ugotovil, da se primerki rastlin, ki rastejo iz semen, med seboj razlikujejo po njihovi odpornosti in uspešnosti za preživetje. Bolj odporna bitja preživijo, manj odporna pa podležejo.

Razvoj živih bitij iz preprostih v vse bolj izpopolnjena bitja, kot ga je opisal Darwin, je na prvi pogled razumljiv in preprost.

Simulacija razvoja živih bitij

V kakšni meri je razvoj živih bitij res preprost in koliko ga zares razumemo, lahko ugotovimo tako, da razvoj in prilagajanje rastlin ali živali zunanjim razmeram poskušamo simulirati na računalniku.

Računalništvo omogoča na primer kopiranje slik. Iz ene slike lahko izdelujemo nove in nove kopije iste slike. Kopije slik lahko tudi računalniško spreminjamo - mutiramo - tako, da na vsaki sliki naključno spremenimo barvo katere od točk.

Slika 15.2

Takšno reprodukcijo slik je v grobem primerljiva z razvojem novih primerkov rastlin iz semen.

Če sta reprodukcija in mutacije edini zakonitosti razvoja rastlinstva, potem razvoj rastlinstva lahko simuliramo na računalniku.

Simulacija razvoja živih bitij na računalniku lahko poteka mnogo hitreje, kot v naravi. Namesto cikla od semena preko rastline do semena, kar v naravi lahko poteka celo leto, na računalniku lahko nastane v nekaj milijoninkah

sekunde. To kar se v naravi zgodi v milijonu let se v računalniški simulaciji lahko zgodi v nekaj minutah.

V naravi bolj odporne in bolj uspešne rastline preživijo in včasih v konkurenčnem boju celo zadušijo manj uspešne rastline.

Simulacija razvoja življenja na računalniku bo uspešna, če bo tudi simulacija v računalniškem programu omogočala konkurenčnost med kopijami slik.

Konkurenčnost bi morali simulirati tako, da bi '*manj uspešne*' slike brisali hitreje iz diska računalnika, kot '*bolj uspešne*' slike.

Selekcija kopij

Tu pa naletimo na problem etike in sicer, kako računalniško dati prednosti enim mutacijam pred drugim v smislu, katera kopija slike naj preživi, katero kopijo pa naj brišemo.

Računalniškemu programu na primer lahko damo neko ciljno sliko, na primer sliko marjetice. Čim manj je kopija po mutaciji podobna dani sliki, prej računalnik takšno kopijo izbriše iz pomnilnika. Po dovolj dolgem izvajanju simulacij bo računalnik izdelal bolj ali manj podobno sliko vnaprej pokazane marjetice.

Pri tem pa nečesa ne smemo spregledati. Računalnik v tem primeru podobo marjetice ni izdelal 'po lastnem navdihu' ampak jo je imel posredovano. Računalniku sam od sebe, če mu ne damo jasnega cilja, ne moremo ustvariti nobene estetske danosti.

Računalnik nima lastnih sposobnosti preverjanja etike, lepote ali estetike.

Računalnik brez vgrajenih meril, kaj naj briše in kaj ne, ne more biti ustvarjalen. Računalniško izdelana slika na osnovi kopiranja in mutacij ima lahko samo tiste oblike, tisto estetiko, ki jo je vnaprej predvidel avtor programa in nobene vsebinske ali estetske danosti več. V nasprotnem primeru dobimo zmazek, ki nenehno naključno spreminja obliko.

Etika

Izraznost objekta je opazna. Tisto kar opazimo, pa je lahko dobro, kot na primer glasba, likovna umetnina, literarno delo, naravna lepota, ... Izraznost pa je lahko tudi nekaj slabega in grdega, na primer škripanje vrat, pohojena tuba za zobno pasto.

S pojmom dobro oziroma slabo se nam odpira nova razsežnost v vesolju v smislu vrednot. Kot vrednoto lahko pojmujeemo želeno izraznost.

Želeno ocenjujemo z dobro.

Filozofija zakonitosti vezane na dobro in slabo označuje s pojmom etika. Etika je v Slovarju slovenskega knjižnega jezika poimenovana kot filozofska disciplina, ki obravnava merila hotenja in ravnanja glede na dobro in zlo.

Vrednotenje posameznih mutacij po kriteriju dobro ali slabo, je nujno za razvoj življenja. Pri simulaciji je torej pomembno ali je neka mutacija dobra ali slaba.

Če hočemo 'računalniško' evolucijo uspešno nadaljevati, moramo torej ločevati, katera mutacija je dobra, katera slaba. Razliko med dobrim in zlom si bom ilustriral na še enem primeru.

Muha in kamen

Predstavljam si, da sta na mizi muha in kamen. Ko zamahnem z roko proti mizi, muha pobegne, kamenček pa se ne odzove.

Muha opazi približevanje roke. Oцени da približevanje roke ne pomeni nič dobrega. Muha zato pobegne.

Slika 15.3

Kamen ne ločuje dobrega in slabega. Za kamen je zamah z roko nepomemben v smislu dobro ali slabo.

Če z roko udarim v kamen, bo sicer lahko padel na tla, vendar to kamnu ne pomeni niti dobro niti zlo. Kamen kot objekt ne ločuje med dobrim in zlom.

Dobro in slabo

Kaj je dobro in kaj slabo ni preprosto vprašanje, zato se bom namesto definicije zadovoljil z nekaj ilustrativnimi primeri.

Če se neko bitje rodi popačeno in nesposobno za neko življenjsko funkcijo; slepo ali gluho, bitje to občuti kot svojo slabost. Ravno tako bitje občuti kot dobro, kadar se rodi z nekimi lastnostmi, ki ga privilegirajo v odnosu do drugih bitij.

Zajca ujame in požre najhitrejša lisica, druge lisice lahko ostanejo lačne.

Za lisico je dobro, če ujame zajca, ker na ta način preživi. Po drugi strani ima za preživetje najboljše možnosti najhitrejši zajec. Za zajca je dobro, če lisici uspe pobegniti.

Primeri nam praviloma kažejo, da je dobro tisto, kar povečuje izrazne vrednote. Kar jih izraznost uničuje, je slabo.

*Nekateri ljudje mislijo, da so za dokaz Boga potrebni nadnaravni dogodki ali čudeži. Možno je, da so naravni procesi in zakoni narave zgolj metode, ki jih je oblikoval Bog, da bi služile neprekinjenemu ustvarjanju. Mar ni tako, da znanstveniki z vsakim novim odkritjem odkrijejo del Boga. Vsak dan plavamo v oceanu nevidnih čudes. Vsaka živa celica je čudež, človeško telo pa je sestavljeno iz več sto milijard celic. Čudež našega telesa vključuje sposobnost, da bi sploh kdaj doumeli njegov resnični pomen. **John M. Templeton***

Svoboda in motivacija

Ni dovolj, da muha ve, kaj je dobro in kaj slabo. Muha rabi še nek mehanizem, ki ji bo omogočil, da ukrepa v smeri dobrega.

Če muha nima možnosti ukrepanja, ji je spoznanje o nujnosti pobega bolj v breme kot v korist. Kadar žival ve, da bi ji bilo smiselno pobegniti, vendar ne more, je to slabše, kot če žival tega sploh ne bi vedela.

Tako kot je v snovnem svetu sila tista, ki snovne delce skuša premakniti v minimalno energijsko stanje, tako je v primeru zavedanja motivacija tista, ki subjekt usmerja v smeri etičnih vrednot.

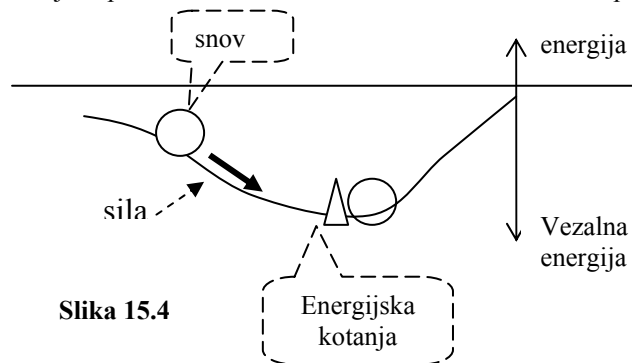
V mnogih primerih imajo subjekti možnost prehajanja iz ogroženega stanja, v katerem se nahajajo v neko bolj zeleno stanje. Sposobnost prehajanja iz enega stanja v drugo stanje lahko imenujmo svoboda.

Večje kot ima subjekt možnosti prehajanja iz stanja v stanje, o večji svobodi lahko govorimo. Rastline lahko na primer le obračajo liste proti svetlobi, žival ima večjo svobodo, saj v nevarnosti lahko pobegne. Če ji je vroče se premakne v senco ali na sonce če jo zebe.

*Zavest je božje
prisotnost v človeku.*
Emanuel Swedenborg

Etična razsežnost vesolja

Omenjene značilnosti subjektov: etika, svoboda in motivacija, lahko medsebojno povežem. Povezava teh lastnosti kaže na podobne

Slika 15.4

zakonitosti, kot jo kažejo fizikalne zakonitosti na nižjem nivoju.

Težnjo narave v primeru snovnih delčkov k minimalni energiji lahko prikažem na sliki 15.4.

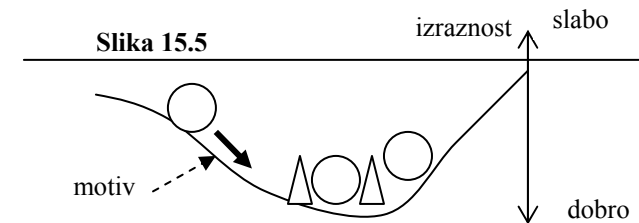
Narišem energijsko kotanjo na energijski osi. Sila potiska snovni delec na dno energijske kotanje v smeri čim večje negativne energije, kot je to podrobneje opisano v začetnih poglavjih.

Diagram etične zakonitosti

Podobno kot v snovnih zakonitostih opazamo energijska polja in sile, ki potiskajo snovne delce v energijsko stanje s čim manjšo energijo, v energijske kotanje, tako tudi na nivoju bioloških principov opazam motivacijo, ki usmerja subjekt v smeri dobrega in posledično k danostim višjih vrednot.

Koncentracijo izraznih vrednot na nekem mestu bi po analogiji s snovnimi zakonitostmi lahko imenoval kot neka singularnost izraznosti ali etičnih vrednot.

Narišem lahko snovnim zakonitostim soroden diagram, ki dobi naslednjo obliko.

Slika 15.5

Tako kot so fiziki opazili energijska polja in sile znotraj njih, ki objekte usmerjajo v stanje najmanjše energije, tako tudi v primeru bioloških zakonitosti opazam principe, ki subjekte na osnovi motivacije usmerjajo k čim večji izraznosti in vrednotam.

Kadar se nekje nahaja večja koncentracija izraznih vrednot, na primer zbirka slik v muzeju, naravne znamenitosti v turističnih krajih, cvetoča livada, psihologi sicer ne opazajo fizične sile, ki bi ljudi ali žuželke vleklo k tem izraznim vrednotam, opazajo pa

»privlačno silo« v obliki motivacije, ki ljudi in tudi druga živa bitja privablja v izrazno bogate kraje.

Če se v kinu pojavi dober film, če pride dober cirkus, to pomeni pojav nove izrazne danosti oziroma vrednote v kraju. V takih primerih motivacijo za obisk in ogled teh »vrednot« lahko statistično potrdimo na osnovi štetja obiskovalcev. Če pri tem upoštevamo še ceno vstopnice, dobimo jasno oceno motivacije, ki ljudi privablja na ta mesta.

Dvoje me navdaja z vse večjim čudenjem in osuplostjo: z zvezdami posuto nebo nad mano in moralna zakonitost v meni. Immanuel Kant

Opaženo privlačnost subjektov na mesta večje koncentracije izraznih vrednot lahko pojmuje kot neko izrazno polje.

Večja kot je etična vrednost izraznih danosti, bolj kot je pokrajina, muzej ali glasbeni koncert zanimiv, več in bolj nas privablja.

Razsežnost etike

Zakonitosti vezane na motivacijo, vrednote, etiko, me torej spominjajo na fizikalne zakonitosti. Ugotoviti pa moram, da me zgolj spominjajo, kajti estetike, vrednot, etike in njenih vrednot ne znam meriti s fizikalnimi merili.

Vsi veliki ljudje se o nečem strinjajo – ne verjamejo v naključje.

Ralph Waldo

To pa ne pomeni, da lastnosti in dogajanje, ki jih opažam ob subjektu niso realna. Še kako so realna, saj človeku pomenijo bistvo bivanja ravno te danosti.

Razsežnosti in zakonitosti, ki jih še ne znamo opisati, jih bomo pa mogoče nekoč celo razumeli. Prav je da se zato skromno pridružimo mnenju Roberta L. Herrmanna, ki pavi: »On je postavil jasna znamenja na nebo, na Zemljo in v nas. To so transcendenčna znamenja. Naše vesolje je nastalo po božanskem načrtu, znanost, ki je bila desetletja utrdba nevere, pa je znova postala izvir globokega notranjega prepričanja človeštva o božanski navzočnosti pri vseh njegovih zadevah. Pogledali smo do porekla

vesolja in preiskali svojo lastno evolucijo ter ugotovili, da je vse prežeto s Stvarnikovim namenom.«

Domor:

<http://www.anti-energija.com>

Prvo poglavje

<http://www.anti-energija.com/projekcije.pdf>